

Representantforslag 125 S

(2016–2017)

fra stortingsrepresentantene Karin Andersen og Aud Herbjørg Kvalvik

Dokument 8:125 S (2016–2017)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen og Aud Herbjørg Kvalvik om bedre vilkår for enslige mindreårige asylsøkere

Til Stortinget

Bakgrunn

I 2016 forsvant det 182 enslige mindreårige asylsøkere fra norske mottak ifølge Utlendingsdirektoratet (UDI). Det har fra flere organisasjoner slik som Vergeforeningen og Redd Barna blitt advart mot konsekvensene av økt bruk av midlertidig opphold sammen med følgene av innstramminger i utlendingsloven som ble vedtatt våren 2016.

De midlertidige oppholdstillatelsene for barn mellom 16–18 år ble innført i 2009 og ble i årene etter praktisert som en unntaksregel. Under 5 pst. av de enslige mindreårige fikk en slik tillatelse. I 2016 og 2017 har det derimot vært en dramatisk økning i bruk av midlertidig opphold, og midlertidig opphold er nå blitt en hovedregel.

I de tre første månedene i 2017 fikk 44 pst. av de enslige mindreårige asylsøkerne som fikk saken sin behandlet, midlertidig opphold. I forbindelse med behandlingen av innstramminger i utlendingsloven fremmet i Prop. 90 L (2015–2016), ønsket ikke Stortingets flertall å utvide bruken av midlertidige tillatelser. Til tross for dette instruerte Justis- og beredskapsdepartementet nylig UDI om en ytterligere innstramming i praksis. UDI mente det var grunnlag for å begrense bruken av midlertidige tillatelser til enslige mindreårige asylsøkere under 17 år som mangler nettverk ved retur til internfluktområde. Departementet avviste UDIs anbefalinger og innskrenket også UDIs rom for å gjøre skjønnsmessige vurderin-

ger, som var lagt til grunn i opprinnelig rundskriv ved innføringen av midlertidigheten i 2009.

UDI sendte i desember et brev til Justis- og beredskapsdepartementet hvor de meldte bekymring om forholdene på mottak for enslige mindreårige asylsøkere. Ansatte rapporterer om økende utfordringer med uro og utagering. Det er bedt om innsyn i brevet uten at det er gitt, men slik det er referert i en artikkel i VG 6. desember 2016, uttaler UDI:

«UDI antar at den økte uroen i mottakene kan knyttes til økt usikkerhet og opplevelse av makteløshet hos beboerne som en følge av økningen av begrensede og tidsbegrensede tillatelser».

Flere driftsoperatører av asylmottak har meldt om flere selvmordsforsøk og selvskadning på mottakene. Flere mottak har hatt selvmordsforsøk, og ansatte melder om svært høy belastning for å håndtere disse ungdommene, hvor situasjonen har blitt prekær for mange. Flere av dem som får avslag, vurderer det også som bedre å rømme og bo i ulike europeiske storbyer enn å sendes tilbake til et land og til et område de ikke kjenner til, noe blant annet NRK har dokumentert. Forslagsstillerne mener derfor det er viktig å begrense bruken av midlertidige oppholdstillatelser.

Innføre et rimelighetsvilkår ved henvisning til internflukt

I sitt forslag til innstramminger av utlendingsloven våren 2016 (Prop. 90 L (2015–2016)) fikk regjeringen flertall for å fjerne det såkalte rimelighetsvilkåret for å returnere noen til internflukt i et land. Vedtaket innebar at flyktninger kan henvises til internflukt dersom det finnes områder i hjemlandet som er trygge, selv om dette er noe som anses som «urimelig» for den enkelte. Dette var tidligere en terskel

som gjorde at sårbare mennesker ikke ble returnert om det var forhold som gjorde det urimelig å sende dem til dette landet. Mens det tidligere ble ansett som urimelig å henvise enslige mindreårige asylsøkere til et område der de ikke hadde omsorgspersoner, skal det nå ikke lenger gjøres en slik rimelighetsvurdering. Denne endringen sammenholdt med en praksisendring der langt flere områder i Afghanistan anses som trygge, har ført til at færre afghanere får beskyttelse, og at langt flere enslige mindreårige asylsøkere får midlertidige tillatelser. Det var flere institusjoner, blant annet UNHCR, som mente at fjerningen av rimelighetsvilkåret kunne være i strid med flyktningkonvensjonen. Ved fjerningen av rimelighetsvilkåret åpnes det for at flere blir returnert enn tidligere, og mange flere enslige mindreårige asylsøkere har fått midlertidig opphold i påvente av retur ved fylte 18 år. Forslagsstillerne ønsker derfor å gjeninnføre rimelighetsvilkåret.

Oppheve administrative instruksjoner og innstramminger som vil føre til mer midlertidighet

Til tross for at stortingsflertallet sa nei til økt bruk av midlertidig opphold sommeren 2016, instruerte Justis- og beredskapsdepartementet nylig UDI om en ytterligere innstramming i praksis i «Instruks om praktisering av utlendingsloven § 38, jf. utlendingsforskriften § 8-8 – enslige, mindreårige asylsøkere mellom 16 og 18 år som kan henvises til internflukt». UDI mente det var grunnlag for å begrense bruken av midlertidige tillatelser til enslige mindreårige asylsøkere under 17 år som mangler nettverk ved retur til internfluktområde. Departementet avviste UDIs anbefalinger, og innskrenket også UDIs rom for å gjøre skjønsmessige vurderinger som beskrevet i rundskrivet fra den rød-grønne regjeringen.

Forslagsstillerne vil at det utarbeides nye instruksjoner for bruken av midlertidighet for enslige mindreårige asylsøkere. I den nye instruksjonen må det gis kriterier for vurdering av sårbarhet av de enslige mindreårige asylsøkerne, som skal legges til grunn for å vurdere vedtak om unge som ikke har omsorgspersoner, nettverk eller ressurser i hjemlandet.

Enslige mindreårige asylsøkere over 15 år må ivaretas av barnevernet

I dag er ikke enslige mindreårige asylsøkere over 15 år barnevernets ansvar, men utlendingsmyndighetenes. Alle barn har rett til å søke om asyl, og barnekonvensjonen gir klare forpliktelser til å sikre alle barn omsorg og beskyttelse når de trenger det. Barnekonvensjonen slår fast at alle barn skal ha de samme rettighetene.

Skillet mellom enslige mindreårige asylsøkere og alle andre barn er derfor i utgangspunktet en dis-

kriminierende praksis mellom barn født i Norge og asylsøkere som kommer hit, noe som også er kritisert blant annet av UNHCR og Barneombudet.

Nasjonal institusjon for menneskerettigheter kommer også til samme konklusjon i sin «Temarapport 2016 Omsorg for enslige mindreårige asylsøkere» (s. 29):

«Barns behov for nødvendig omsorg er helt sentralt i det verdigrunnlaget barnekonvensjonen baserer seg på. Det skal derfor sterke argumenter til for at forskjellsbehandling til barns ugunst er rettmessig etter konvensjonen. Nasjonal institusjon mener det alternative omsorgstilbudet som gis enslige mindreårige asylsøkere på mottak, ikke er likeverdig med det alternative omsorgstilbudet som tilbys enslige mindreårige asylsøkere under 15 år. Det skiller seg også markant fra det tilbudet som gis øvrige barnevernsbarn. Det er vanskelig å se noen legitim begrunnelse for dette, utover økonomiske hensyn. Retten til nødvendig omsorg er så grunnleggende at økonomiske hensyn vanskelig kan begrunne en slik forskjellsbehandling. Forskning tyder på at også enslige mindreårige over 15 år har store omsorgsbehov, slik at de store forskjellene vanskelig kan legitimeres ut fra mindre omsorgsbehov. Nasjonal institusjon mener derfor at den forskjellsbehandling enslige mindreårige asylsøkere over 15 år er utsatt for når det gjelder omsorgstilbud, er i strid med barnekonvensjonens bestemmelser.»

Barnevernloven må derfor endres slik at også disse barna ivaretas av barnevernet, slik at de får samme rettigheter og samme omsorg som alle andre barn i Norge.

Forskriftsfeste tilbudene på mottakene

UDI har i brev til departementet etterlyst en forskriftsfesting av omsorgstilbudet til enslige mindreårige asylsøkere for å sikre likebehandling samt en forskriftsfesting av hvilke rettigheter de skal ha. Hva mottak må tilby barna må forskriftsfestes slik at alle er innforstått med hvilke rettigheter de har, og det er lettere å sørge for et likt tilbud med samme kvalitet uavhengig av hvem som driver mottakene. En forskriftsfesting vil kunne gi et likeverdig tilbud til alle enslige mindreårige asylsøkere, og kan gjøre deres tilbud likestilt med andre barn i Norge i påvente av at barnevernet overtar omsorgen for alle barn.

Nasjonal institusjon for menneskerettigheter har også anbefalt dette som et alternativ til at barna blir overtatt av barnevernet. Fra samme rapport som vist til ovenfor uttales det følgende:

«Et alternativ til dette er å regulere vilkår for mottaksdrift i lov eller forskrift, og som et minstekrav pålegge en bemanningsgrad slik at mottakene kvalitativt og rettighetsmessig kan tilby et likeverdig tilbud som det barnevernet tilbyr.»

Forslagsstillerne ønsker derfor å fremme forslag om at det forskriftsfestes standarder som gir enslige

mindreårige et likeverdig tilbud som andre mindreårige.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gjeninnføre et vilkår om at det ved returnering av asylsøkere ikke må være urimelig å henvise en asylsøker til å få beskyttelse i andre deler av hjemlandet enn det området søkeren har flyktet fra.
2. Stortinget ber regjeringen utarbeide nye instruksjoner for praktisering av utlendingsloven § 38, jf. utlendingsforskriften § 8-8. I ny instruks må det gis sårbarhetskriterier som skal legges til grunn

ved behandlingen av sakene til enslige mindreårige asylsøkere. Enslige mindreårige asylsøkere som mangler nettverk og/eller ressurser til å klare seg i returområdet, skal ikke gis midlertidig opphold.

3. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at også enslige mindreårige asylsøkere over 15 år blir omfattet av barnevernloven og faller inn under barnevernets omsorgsområde.
4. Stortinget ber regjeringen vedta forskrift som fastsetter hvilke tilbud enslige mindreårige asylsøkere som bor i asylmottak, skal få. Forskriften må inneholde bestemmelser om hva som er tilstrekkelig bemanning, kompetanse, boligstandard og ressurser til miljøarbeid for å gi enslige mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år et likeverdig omsorgstilbud som andre mindreårige.

26. april 2017

Karin Andersen

Aud Herbjørg Kvalvik

